

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΑ'

Συνδρομή ἰτησια: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχοῦνται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Ἐκάστη ἔτους καὶ εἶναι ἰτησιαί. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

19 Ἰανουαρίου 1886

ΚΟΛΟΜΒΑ

Διήγημα Προσπερου Μεριμέ.

(Μετάφρασις Ν. Γ. Π.)

Ε'

Τὴν ἐπαύριον, μικρὸν πρὸ τῆς ἐπανάδου τῶν κυνηγῶν, ἡ μίς Νέβιλ ἐπανερχομένη μετὰ τῆς θαλαμηπόλου της εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ἐκ περιπάτου εἰς τὸν αἰγιαλὸν, εἶδεν ὀδύουσαν πρὸς τὴν πόλιν νεάνιδα μελανεῖμονα, ἐπιβάνουσαν μικροῦ μὲν ἀλλὰ βρωμαλέου ἵππου. Ταύτην ἠκολούθει χωρικός, ἐφιππος ἐπίσης, φορῶν ὑπενδύτην καστανόν, τετριμμένον κατὰ τοὺς ἀγκῶνας, ἔχων ἀνηρτημένην διὰ λωρίδος ἀπὸ τῶν ὤμων κολοκύνθην, καὶ πιστόλιον κρεμάμενον ἀπὸ τῆς ζώνης· ἐκράτει οὗτος ἐν τῇ χειρὶ τουφέκιον, τοῦ ὁποῦο ἐστῆριζέτο εἰς δερμάτινον θυλακίσκον προσδεδεμένον εἰς τὸ ἐφίππιον. Ἐνὶ λόγῳ ἦτο ἀπαράλλαχτος κατὰ τὸ σχῆμα μελῆστην βωμκντικοῦ δράματος, ἧ μὲ Κορσικανὸν οἰκοκύρην ταξειδεύοντα. Ἡ μεγάλη καλλονὴ τῆς νεάνιδος προσεῖλκυσε κατ' ἀρχὰς τὴν προσοχὴν τῆς μίς Νέβιλ. Ἦτο δ' αὕτη εἰκοσάετις περίπου τῆς ἡλικίας, ὑψηλοῦ ἀναστήματος, λευκῆ, ἔχουσα ὀφθαλμοὺς βαθέας κυανοῦ χρώματος, στόμα ῥόδιον, στυλιπνοτάτους ὀδόντας. Τὸ δὲ ἦθος αὐτῆς ἐνέφαινε σίναμα ὑπερηφανίαν, ἀνησυχίαν καὶ θλιψίν. Τὴν κεφαλὴν της ἐκάλυπτεν ὁ μέλας ἐκείνος μετάξινος πέπλος, ὁ καλούμενος μετζάρο, ὁ θαυμασίως ἀρμόζων εἰς γυναῖκας, ὃν οἱ Γενουήνσιοι εἰσήγαγον εἰς τὴν Κορσικὴν. Μακρὰι πλεωςίδες καστανόχρου κόμης ἦσαν ἀναδεδεμέναι, ὡς τῆρα, περὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς. Ἡ ἐνδυμασία της ἦτο καθάριος, ἀλλ' ἀπλουστάτη. Ἡ μίς Νέβιλ παρετήρησεν αὐτὴν ἐν ἀνέσει, διότι ἡ μελανεῖμων νεάνις σταθεῖσα καθ' ὁδόν, ἠρώτα ἕνα διαβάτην μετὰ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος, ὡς ἐμαρτύρει ἡ ἔκφρασις τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς· ἀκούσασα δὲ τὴν ἀπόκρισιν ἐκείνου ἐμάστισε τὸν ἵππον της καὶ μὲ δρόμον γοργόν ἦλθε καὶ ἐστάθη ἔμπροσθεν τοῦ ξενοδοχείου, ἔνθα κατέλυον ὁ σέρ Θωμᾶς Νέβιλ καὶ ὁ Ὀρσος. Ἐκεῖ δὲ συνδιαλεχθεῖσα ἐπ' ὀλίγον μετὰ τοῦ ξενοδόχου, ἐπήδησεν ἑλαφρὰ

ἐκ τοῦ ἵππου ἡ νεάνις καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τινος λιθίνου ἐδωλίου, πλησίον τῆς εἰσόδου τοῦ ξενοδοχείου· ὁ δὲ ἵπποκόμος αὐτῆς ὠδήγησε τοὺς ἵππους εἰς τὴν φάτνην. Ἡ μίς Λυδίη φοροῦσα τὴν παρισινήν ἐνδυμασίαν παρῆλθε πρὸ τῆς νεήλιδος, ἧτις οὐδὲ κἂν ἐσήκωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς νὰ τὴν ἴδῃ. Μετὰ παρέλευσιν ἑνὸς τετάρτου τῆς ὥρας, ἀνοιξάσα τὸ παράθυρόν της, εἶδε τὴν νεάνιδα μὲ τὸν μέλανα πέπλον καθημένην ἀκόμη εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν στάσιν. Μετ' ὀλίγον ἐφάνησαν ὁ συνταγματάρχης μετὰ τοῦ Ὀρσου, ἐπανερχόμενοι ἐκ τοῦ κυνηγίου. Τότε ὁ ξενοδόχος εἶπεν ὀλίγας λέξεις εἰς τὴν πενθοῦσαν νεάν, δακτυλοδεικτῆσας τὸν Δέλλα Ρέββια. Ἐκείνη δὲ ἐρυθρίασασα, ἠγέρθη μετὰ ζωηρότητος, προεχώρησεν ὀλίγα βήματα, ἀλλ' εἶτα ἔστη ἀκίνητος, ὡσπερ ἀμυχανοῦσα. Ὁ Ὀρσος πλησίον της εὔρεθεις τὴν ἐκύπταξε μετὰ προσοχῆς.

« Εἰσθε, εἶπεν ἐκείνη μὲ φωνὴν ὑποτρέμουσαν, ὁ Ὀρσος Ἀντώνιος, Δέλλα Ρέββια: Ἐγὼ εἶμαι ἡ Κολόμβια.

— Ἡ Κολόμβια! » ἀνεφώνησεν ὁ Ὀρσος.

Καὶ ἀρκάσας αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκάλας του τὴν ἡσπάσθη τρυφερῶς, ἐκπλήξας κἄπως τὸν συνταγματάρχην καὶ τὴν θυγατέρα του, ἐπειδὴ ἐν Ἀγγλίᾳ δὲν εἶναι συνήθεις τιοῦτοι ἀσπασμοὶ ἐν μέσῃ ὁδῷ.

« Ἀδελφέ μου, εἶπεν ἡ Κολόμβια, νὰ μὲ συγχωρήσης ποῦ ἦλθα, χωρὶς νὰ μὲ διατάξης· ἀλλ' ἔμαθα ἀπὸ τοὺς φίλους μας, ὅτι ἐφθασες, καὶ δι' ἐμὲ ἦτο πολὺ μεγάλη παρηγορία νὰ σὲ ἴδῳ... »

Ὁ Ὀρσος τὴν ἡσπάσθη καὶ πάλιν· εἶτα δὲ στραφεὶς πρὸς τὸν συνταγματάρχην:

« Εἶναι ἡ ἀδελφὴ μου, εἶπε, καὶ δὲν θὰ τὴν ἀνεγνώριζα, ἂν δὲν ἔλεγε τὸ ὄνομά της. — Κολόμβια, ὁ συνταγματάρχης κύριος Θωμᾶς Νέβιλ. — Συνταγματάρχα, ἐλπίζω νὰ μὲ συγχωρήσητε, διότι μοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ λάβω τὴν τιμὴν νὰ δειπνήσω ἀπόψε μετ' ὑμῶν... Ἡ ἀδελφὴ μου... »

— Ἐ!.. καὶ ποῦ διάβολον θὰ δειπνήσητε λοιπόν, φίλτατε; ἀνεφώνησεν ὁ συνταγματάρχης. Εἰξέυρετε πολὺ καλὰ, ὅτι αὐτὸ τὸ κατηραμένον ξενοδοχεῖον ἄλλο φαγητὸν δὲν ἔχει, παρὰ ἐκεῖνο ποῦ ἐτοιμάζει δι' ἡμᾶς. Ἡ κόρη μου θὰ εὐχαριστηθῇ πολὺ, ἂν ἡ κυρία ἀδελφὴ σας θελή-

ση νὰ παρακαθῆσθαι εἰς τὴν τράπεζαν μας.» Ἡ Κολόμβια ἐκύτταξε τὸν ἀδελφόν της, ὅστις δὲν ἀντέτεινεν ἐπὶ πολὺ, καὶ πάντες ὁμοῦ εἰσῆλθον εἰς τὸν μέγιστον θάλαμον τοῦ ξενοδοχείου, τὸν ὁποῖον εἶχεν ὁ συνταγματάρχης ὡς αἶθουσαν τῆς ὑποδοχῆς καὶ ὡς ἐστιατόριον. Ἡ δεσποσύνη Δέλλα Ῥέββια, συσταθεῖσα εἰς τὴν μίς Νέβιλ, τὴν ἐχαιρέτισε μὲν ὑποκλινῶς, ἀλλ' οὐδὲ λέξιν ἐξεστόμεισεν. Ἡ ἀτολμία της ἦτο πρόδηλος, καὶ ἐφαίνετο ὅτι τότε κατὰ πρῶτον συναναστρέφετο πρὸς ξένους ὑψηλῆς κοινωνικῆς τάξεως. Καὶ ὅμως οἱ τρόποι της ἦσαν ἀνεπιτήδευτοι, τὴν δὲ ἀγροικίαν αὐτῶν ἐκάλυπτεν ὀλοσχερῶς τὸ παράδοξον ἦθός της. Μάλιστα ἕνεκα τούτου ὑπερήρесе εἰς τὴν μίς Νέβιλ· καὶ ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχε κοιτὸν διαθέσιμος ἐν τῷ ξενοδοχείῳ, ὅπερ εἶχε καταλάβῃ ἰδιόκληρον ὁ συνταγματάρχης καὶ οἱ περὶ αὐτόν, ἡ μίς Νέβιλ ἐξ ἄκρας φιλοφροσύνης, ἢ καὶ περιεργίας, προσέτεινε νὰ συμπαραλάβῃ τὴν δεσποσύνην Δέλλα Ῥέββια εἰς τὸν ἴδιον αὐτῆς κοιτῶνα, ὅπου διέταξε νὰ προστεθῇ μία κλίνη ἀκόμη.

Ἡ Κολόμβια νῦχαρίστησεν ἀτόλμως τὴν μίς Λυδῖαν καὶ ἔσπευσε νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν θαλαμηπόλον αὐτῆς, ὅπως ἐπανερθῶσθαι τὴν ἀταξίαν τοῦ καλλωπισμοῦ της, τὴν προελθοῦσαν ἐκ τῆς μακρᾶς ἱσπασίας, καὶ τοῦ κοινορτοῦ καὶ τοῦ ἡλίου τοῦ δρόμου.

Ἐπανελθοῦσα δ' εἰς τὴν αἶθουσαν, ἐστάθη καὶ παρετήρησε τὰ τουφεκία τοῦ συνταγματάρχου, τὰ ὁποῖα εἶχον ἀποθέσῃ οἱ κυνηγοὶ εἰς μίαν γωνίαν. «Τὶ ώραῖα ὄπλα! εἶπεν· εἶναι ἰδικὰ σου, ἀδελφέ μου;

— Ὅχι, εἶναι ἀγγλικά τουφεκία τοῦ συνταγματάρχου. Δὲν εἶναι μόνον κομψά, ἀλλὰ καὶ καλά.

— Πόσον ἤθελα, εἶπεν ἡ Κολόμβια, νὰ εἶχες ἐν ὅμοιον.

— Ἀπὸ αὐτὰ τὰ τρία τὸ ἐν εἶναι βεβαίως τοῦ Δέλλα Ῥέββια, ἀνεφώνησεν ὁ συνταγματάρχης. Καὶ τὸ μεταχειρίζεται θαυμάσια. Σήμερον δεκατέσσαρες τουφεκιάς, δεκατέσσαρα κομμάτια!»

Ἦρχισε τότε πάλιν φιλοφροσύνης, καθ' ἣν ἐνικήθη ὁ Ὅρσο· ἡ ἀδελφή του ἐχάρη διὰ τοῦτο ὑπερβαλλόντως, ὡς προδήλως ἔδειξεν ἡ παιδικὴ ἀγαλλίασις, ἢ φαιδρῶνασα τὴν πρὸ μικροῦ κατηφῆ ὄψιν της. «Ἐκλέξατε, φίλτατε,» εἶπεν ὁ συνταγματάρχης. Ὁ Ὅρσος ἠρνήθη. «Τότε λοιπὸν ἡ κυρία ἀδελφή σας πρέπει νὰ ἐκλέξῃ ἀνθ' ὑμῶν.» Ἡ Κολόμβια δὲν ἀνέμεινε δευτερον λόγον, ἀλλ' ἐξέλεξε παραχρῆμα τὸ ἔχον τὰ ὀλιγώτερα κοσμήματα τουφεκίου, ὅπερ ὅμως ἦτο ἐξαιρετικὸν Μαντώνειον, μεγάλης ὀλκῆς. «Αὐτό, εἶπε, θὰ τραβᾷ καλὰ βεβαίως.»

Ὁ ἀδελφός της δὲν εἰξευρε πῶς νὰ εὐχαρι-

στήσῃ, ὅτε ἐνεύθη χρόνῳ παρατεθέντος τοῦ δεῖπνου ἀπηλλύγη τῆς ἀμηχανίας. Ἡ μίς Λυδῖα κατεγοητεύθη ἰδοῦσα, ὅτι ἡ Κολόμβια, ἀποποιηθεῖσα κατ' ἀρχὰς νὰ παρακαθῆσθαι εἰς τὴν τράπεζαν καὶ ὑπακούσασα μόνον ἀφ' οὗ τῆ ἐνευθεν ὁ ἀδελφός της, προτοῦ νὰ φάγῃ ἔκαμεν ὡς καλὴ χριστιανὴ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ. «Ὡραῖα! διενόηθη, ἰδοῦ καὶ ἐν ἀρχαῖκόν ἔθιμον.» καὶ ἐσκέφθη νὰ κάμῃ πολλὰς περιέργους παρατηρήσεις, ἐξετάζουσα τοὺς τρόπους τῆς νέας ἐκείνης ἀντιπροσώπου τῶν παλαιῶν Κορσικανικῶν ἐθίμων. Ὁ δὲ Ὅρσος προφανῶς ἐστενοχωρεῖτο κάπως, φοβούμενος βεβαίως μὴ ἡ ἀδελφή του δι' ἀγροϊκοῦ τινὸς λόγου ἢ κινήματος δείξῃ ὅτι εἶναι ἄξεστος χωρική. Ἄλλ' ἡ Κολόμβια τὸν ἐκύτταζεν ἀκαταπαύστως καὶ ἐκανόνιζε τοὺς τρόπους της πρὸς τοὺς τρόπους ἐκείνου. Ἐνίοτε δὲ προσήλου ἀτενῶς τὰ βλέμματα ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἡ ὄψις της εἶχε τότε παράδοξον ἐκφρασιν λύπης· ἀν συνέπιπτε νὰ ἀντικρύσῃ αὐτὴν ὁ Ὅρσος, ἔστρεφεν ἀλλοῦ τὰ βλέμματα, ὡσεὶ ἤθελε νὰ ἀποφύγῃ ἐνδιάθετον τῆς ἀδελφῆς του ἐρώτησιν· ἐγίνωσκε δὲ κάλλιστα ὁποῖα τις ἦτο ἡ ἐρώτησις αὕτη. Ἡ συνομιλία ἐγένετο γαλλιστί, διότι ὁ συνταγματάρχης δυσκόλως ὠμίλει τὴν Ἰταλικήν. Ἐνόει δὲ ἡ Κολόμβια τὴν γαλλικὴν, καὶ ἐπρόφερε μάλιστα ἀπταιστώσ τὰς ὀλίγας λέξεις, ὅσας ἠναγκάζετο νὰ συναλλάσῃ πρὸς τοὺς φιλοξενούντας.

Μετὰ τὸ δεῖπνον, ὁ συνταγματάρχης παρατηρήσας, ὅτι συνεστέλλοντό πως οἱ δύο ἀδελφοί, ἠρώτησε μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ παρρησίας τὸν Ὅρσον, μήπως ἐπεθύμει νὰ σμνομιλήσῃ κατὰ μόναν μετὰ τῆς δεσποσύνης Κολόμβιας, ὅπως ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει μεταβῇ μετὰ τῆς θυγατρὸς του εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον. Ἄλλ' ὁ Ὅρσος ἔσπευσε νὰ τὸν εὐχαρίστησῃ, εἰπὼν ὅτι θὰ εἶχον ἀρκετὸν καιρὸν νὰ εἰπωσιν ὅσα ἤθελον ἐν ἀνέσει, ὅταν θὰ υπάγωσιν εἰς Πετρανέραν. Ὄνομάζετο δὲ Πετρανέρα τὸ χωρίον των.

Ὅθεν ὁ συνταγματάρχης ἐκάθησεν ὡς συνήθως ἐπὶ τοῦ ἀνακλιντροῦ, ἡ δὲ μίς Νέβιλ ὠμίλησε περὶ παντοίων θεμάτων, ὅπως δυνήθη νὰ μετᾶσῃ τῆς συνδιαλέξεως καὶ ἡ ώραῖα Κολόμβια μὴ κατορθώσασα δὲ τοῦτο παρεκάλεσε τὸν Ὅρσον νὰ τῇ ἀναγνώσῃ ἐν τῶν ἄσμάτων τοῦ Δάντου, τοῦ προσφιλοῦς αὐτῇ ποιητοῦ. Ὁ δὲ Ὅρσος, ἐκλέξας τὸ ἄσμα τῆς Κολάσεως, τὸ περιέχον τὸ ἐπεισόδιον τῆς Φραγκίσκης ἐξ Ἀρμίνου, ἤρχισε νὰ ἀναγινώσκῃ, ἀπαγγέλλων ὡς ἐδύνατο κάλλιστα τὰς θαυμασίας ἐκείνας στροφάς, αἵτινες ἐκφράζουσιν ἄριστα ὅπως ἐπικίνδυνον εἶναι νὰ ἀναγινώσκωσι δύο ὁμοῦ ἐρωτικὸν βιβλίον.

Ἐν ᾧ δ' ἐκείνος ἀνεγίνωσκεν, ἡ Κολόμβια ἐπλησίασεν εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ ἤγειρε τὴν κεκυφύϊαν κεφαλὴν· αἱ κόραι τῶν ὀφθαλμῶν της διασταλεῖσαι ἀπηύραζον ἀσύνηθες πῦρ· ὅτε μὲν

ήρθηρία, ὅτε δὲ ὠχρία, καὶ σπασμωδικῶς ἐκινεῖτο ἐπὶ τοῦ καθίσματός της. Θαυμασία ἡ φύσις τῶν Ἰταλῶν, ἥτις πρὸς κατανόησιν τῆς ποιήσεως δὲν ἔχει χρεῖαν σχολαστικῶν ἐρμηνέως, ὑποδεικνύοντος τὰς καλλονὰς αὐτῆς!

Περαιτωθείσης τῆς ἀναγνώσεως: «Πόσον ὠραῖα εἶναι! ἀνεφώνησε. Ποῖος τὸ ἔκαμε αὐτό, ἀδελφέ μου;»

Ὁ Ὅρσος ἐστενοχωρήθη ὀλίγον διὰ τὴν ἀμάθειαν τῆς ἀδελφῆς του, ἡ δὲ μὴς Λυδία ἀπεκρίθη μειδιῶσα, ὅτι τὸ ἄσμα εἶναι ἔργον Φλωρεντίνου ποιητοῦ, ἀποθανόντος πρὸ πολλῶν αἰώνων.

«Θά σοῦ δῶσω νὰ ἀναγνώσῃς τὸν Δάντην, εἶπεν ὁ Ὅρσος, ὅταν ἡπάγωμεν εἰς Πετρανέραν.

— Θεέ μου, τί ὠραῖα ὁποῦ εἶναι!» ἐπανελάβεν ἡ Κολόμβια καὶ εἶπεν ἀπὸ μνήμης τρεῖς ἢ τέσσαρας στροφάς, κατ' ἀρχὰς ταπεινῇ τῇ φωνῇ, εἶτα δ' ἐμφυχωθεῖσα ἀπήγγειλεν αὐτὰς μεγαλοφώνως ζωηρότερον καὶ περιπαθέστερον τοῦ ἀδελφοῦ της.

Ἡ μὴς Λυδία ἐξεπλάγη σφόδρα. «Φαίνεται ὅτι ἀγαπᾶτε πολὺ τὴν ποίησιν, εἶπε. Σὰς ζηλεύω, διότι θὰ ἔχετε τὸ εὐτύχημα νὰ ἀναγνώσετε τὸν Δάντην ὡς βιβλίον νεοφανές!

— Βλέπετε, μὴς Νέβιλ, εἶπεν ὁ Ὅρσος, ὁπόσῃ δυνάμειν ἔχουσιν οἱ στίχοι τοῦ Δάντου, ἀφ' οὗ συγκινουῦσιν οὕτω καὶ τὴν μικρὰν αὐτὴν ἀγρίαν, ἡ ὁποία δὲν εἰζεύρει παρὰ τὸ *Πάτερ ἡμῶν* ... Ἄλλ' ἀπατῶμαι. Τώρα ἐνθουμούμαι ὅτι καὶ ἡ Κολόμβια εἶναι ποιήτρια. Ἐν ᾧ ἦτο ἀκόμη μικρὰ ἐγυμνάζετο εἰς τὴν στιχουργίαν, καὶ ὁ πατήρ μου μοὶ ἔγραφεν, ὅτι ἦτο ἡ καλλιτέρα μοιρολογίστρια τῆς Πετρανέρας καὶ τῶν περιχώρων.»

Ἡ Κολόμβια ἐκύτταξε μὲ παράπρον τὸν ἀδελφόν της, ὡσεὶ ἰκέτευεν αὐτὸν νὰ παύσῃ τοιαῦτα λέγων. Ἄλλ' ἡ μὴς Νέβιλ, ἐκ φήμης γνωρίζουσα τὰς αὐτοσχεδιάζουσας μοιρολογιστρίας τῆς Κορσικῆς, ἐπόθει διακαῶς νὰ ἀκούσῃ μίαν ἐξ αὐτῶν. Ὅθεν παρεκάλεσε πολὺ τὴν Κολόμβαν νὰ τῇ πρᾶσῃ δεῖγμά τι τῆς ποιητικῆς δυνάμεως αὐτῆς. Καὶ παρενέβη μὲν τότε ὁ Ὅρσος, μετανοήσας διότι τόσο ἀκαταλλῆλως ὑπέμνησε τὴν ποιητικὴν ἰδιοφυίαν τῆς ἀδελφῆς του· ἀλλὰ ματαίως ἐβεβαίωτο ὅτι αἱ κορσικανικαὶ *μπαλλάται* ἦσαν χυδαῖοτάται, ματαίως διεμαρτύρητο λέγων ὅτι ἦτο ἱεροσουλία ἢ ἀπαγγελία κορσικανικῶν στίχων μετὰ τοὺς στίχους τοῦ Δάντου· δι' ὧν τούτων κατώρθωσε μόνον νὰ παροξύνῃ τὴν ἰδιοτροπίαν τῆς μὴς Νέβιλ, ὡστε ἐπὶ τέλους ἠναγκάσθη καὶ αὐτὸς νὰ εἴπῃ πρὸς τὴν ἀδελφὴν του: «Ἄς ἦνε λοιπόν! αὐτοσχέδιασε τίποτε, νὰ ἦναι ὅμως σύντομον.»

Ἡ Κολόμβια ἐστέναζε, προσήλωσε πρὸς στήθην τοὺς ὀφθαλμούς εἰς τὸ σκέπασμα τῆς τραπέζης, ἔπειτα ἠτένισεν εἰς τὰς δοκοὺς τῆς ὀροφῆς

καὶ τελευταῖον καλύψασα διὰ τῆς δεξιᾶς τοὺς ὀφθαλμούς, ὡς τὰ πτηνὰ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα θαρροῦσι καὶ πιστεύουσιν ὅτι δὲν φαίνονται ὅταν δὲν βλέπωσιν αὐτὰ ἑαυτά, ἐτραγώδησεν ἡ μάλλον ἀπήγγειλε διὰ φωνῆς ὑποτρεμούσης τὴν ἐπομένην *σερεναῖαν*.

Νεῖνις καὶ ἀγρία περιστέρα.

Ἐκεῖ πέρα κι' ἀντίπερα, 'ς τὸ σκοτεινὸ λεῖθάδι, ὁποῦ βραδειάζει γλήγορα κι' ἄργεῖ νὰ ἐμπερώσῃ, εἶν' ἓνα σπίτι μοναχό, ἀραχνιασμένον σπίτι· ἔχει ταῖς πόρταις σφαιλιστάς κι' αὐτὴ χορταριασμένη, καὶ τὰ παραθυροφύλλα σφιχτὰ μανταλωμένα· ἀπὸ τὰ κερπήλια του καπνὸς ποτὲ δὲν 'θγαίνει. Ὅταν ὁ ἥλιος τὸ βαρῆ, κοντὰ 'ς τὸ μεσημέρι, ἀνοίγει ἓνα παράθυρο κ' ἡ ὄρρανη προβάλλει. Ῥώκα κρατεῖ 'ς τὸ χέρι της καὶ κάθεται καὶ νέθει, κ' ἐκεῖ ποῦ νέθει τραγουεῖ λυπητερὸ τραγούδι· μὰ τὸ κερκὸ τραγούδι της ἀντίλαλο δὲ 'θρίσκει. Μὰ 'μέρα τοῦ καλοκαιριοῦ, ἔν ἄγριον περιστέρι· ἀντίκρου τῆς ἐκάθηνεν ἀπάνου 'ς ἓνα δέντρο, καὶ ἄκουσε τῆς ὄρρανης τὸ θλιβερὸ τραγούδι. «Κόρη, μὴ κλαῖς μονάχη σου, νὰ κλάψωμεν ἀντάμα· κ' ἐγὼ χάσα τὸ ταίρι μου, τὸ πῆρε τὸ γεράκι. —Ποῦ εἶνε καὶ ποῦ 'θρίσκειται, ποῦ εἶν' ὁ γεράκι, 'ς τὸν οὐρανὸ κι' ἂν ἀνεβῆ ἐγὼ νὰ τὸ σκοτώσω. Μὰ ἐμένα τῆς βαρῦμοιρῆς τὰδέφρι ποὺς θὰ φέρῃ, ποῦ ἡ ξενητιά τὸ χαίρεται, τὰ ἔρημα τὰ ξένα; —Γιὰ 'πὲς μου ποῦ νὰ 'θρίσκειται, ποῦ εἶν' ὁ ἀδερφός σου; Ν' ἀνοῖξω πῆχη τὸ φτερό, νὰ 'πάω νὰ τὸν εὔρω!»

«Τὶ εὐγενὲς ἀγριοπερίστερον!» ἀνεφώνησεν ὁ Ὅρσος, ἀσπασθεὶς τὴν ἀδελφὴν του μετὰ συγκινήσεως ἀσυμβιβάστου πρὸς τὸν προσποίητον μυκτηριστικὸν τόνον τῆς φωνῆς αὐτοῦ.

— Τὸ ἄσμα σας εἶναι ὠραιότατον, εἶπεν ἡ μὴς Λυδία. Ἐπεθύμουν νὰ μοῦ τὸ ἐγράφετε εἰς τὸ λευκωμά μου. Θὰ τὸ μεταφράσω ἀγγλικά, καὶ θὰ σημειώσω καὶ τὸν ἥχον του.»

Ὁ δὲ γεννάδας συνταγματάρχης, ἂν καὶ δὲν ἐνόησε τίποτε ἐξ ὅλου τοῦ ἄσματος, συνεχάρη ὁμῶς καὶ αὐτὸς τὴν Κολόμβαν. Ἐπειτα ἠρώτησεν·

«Αὐτὸ τὸ ἀγριοπερίστερον εἶναι ἀπὸ ἐκεῖνα, ὁποῦ ἐφάγαμεν ἀπόψε εἰς τὸ δεῖπνον;»

Ἡ μὴς Νέβιλ ἐκόμισε τὸ λευκωμά της, καὶ δὲν ἐξεπλάγη ὀλίγον ὅτε εἶδεν ὅτι ἡ αὐτοσχέδιος ποιήτρια ἔγραφε τὸ ἄσμα, οἰκονομοῦσα τὸν χάρτην κατὰ τρόπον παράδοξον. Ἀντὶ νὰ χωρίζῃ τοὺς στίχους ἔγραφεν αὐτοὺς κατὰ σειράν, καθ' ὅλον τὸ πλάτος τοῦ φύλλου, παραβαίνουσα τὸν γνωστὸν κανόνα τῆς γραφῆς ποιητικῶν συνθεμάτων, τὸν ὀρίζοντα ὅτι τὸ ἀντίγραφον ποιήματος ἀποτελοῦσι «στίχοι μικροί, ἀνίσου μήκους, ἔχοντες ἐκατέρωθεν περιθώριον.» Καὶ ἄλλαι ὅμως παρατηρήσεις ἦτο δυνατόν νὰ γείνωσιν, μάλιστα περὶ τῆς ἰδιορρυθμίου κἄπως ὀρθογραφίας τῆς δεσποσύνης Κολόμβης, ἣν βλέπουσα πολλάκις μὲν ἐμειδίασεν ἡ μὴς Νέβιλ, οὐκ ὀλίγον δὲ ἐδυσχεραίνεν ἐξ ἀδελφικῆς ματαιοδοξίας ὁ Ὅρσος. Ἐπιστάσης τῆς ὄρας τοῦ ὕπνου, ἀμφοτέραι αἱ νεάνιδες ἀπῆλθον εἰς τοὺς κοιτῶνάς των. Ἐν

ᾧ δ' ἡ μίς Λυδία ἀπεδύετο τὸ περιδέριον, τὰ ἐνώτια καὶ τὰ ψέλλια, παρετήρησεν, ὅτι ἡ σύντροφός της ἐξήγαγε τῆς ἐσθιότητος της πρᾶγμα τι ἐπίμηκες ὡς λυρίδα περιστηθίου, διαφόρου ὅμως σχήματος. Ἡ Κολόμβια ἔθηκε τοῦτο μετὰ προσοχῆς καὶ σχεδὸν λάθρα ὑπὸ τὸν πέπλον αὐτῆς, ἀποθεθεμιμένον ἐπὶ τῆς τραπέζης· μετὰ τοῦτο γονατίσασα προσηυχῆθη εὐλαβῶς, καὶ εἶτα κτεκλίθη. Ἡ μίς Λυδία, φύσει περιέργος καὶ βραδέως ἐκδυομένη, ὡς πᾶσα Ἀγγλίς, ἐπλησίασεν εἰς τὴν τραπέζαν καὶ προσποιηθεῖσα ὅτι ζητεῖ καρφοβελόνην, ἀνετήκωσε τὸν πέπλον καὶ εἶδεν ἐγχειρίδιον μακρὸν, πολυτελῶς κεκοσμημένον διὰ μαργάρου καὶ ἀργύρου. Ἦτο ὄπλον παλαιόν, καλλιτέχνης τέχνης, ἐξ ἐκείνων εἰς ἃ οἱ φιλόχραιοι ἀποδίδουσι μεγάλην ἀξίαν.

«Εἶναι συνήθεια τοῦ τόπου, ἠρώτησεν ἡ μίς Νέβιλ μειδιάσασα, νὰ φέρωσιν αἱ νέαι τὸ μικρὸν τοῦτο ἐργαλεῖον εἰς τὸν στηθόδεσμόν των;

— Εἴμεθα ἠναγκασμένοι, ἀπεκρίθη ἡ Κολόμβια στενάξασα. Ὑπάρχουσι τόσοι κακοῦργοι!

— Καὶ θὰ εἴχετε πραγματικῶς τὸ θάρρος νὰ κτυπήσητε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον;»

Καὶ ἡ μίς Νέβιλ, κρτοῦσα ἐν τῇ χειρὶ τὸ ἐγχειρίδιον, ἐσκιαμάχει, προσποιουμένη ὅτι πλήττει ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω, ὡς φονεύουσιν ἐν τῷ θεάτρῳ οἱ ἠθοποιοί.

«Μάλιστα, εἶπεν ἡ Κολόμβια μετὰ τὴν γλυκεῖαν καὶ μελωδικὴν φωνήν της, ἂν παρουσιασθῇ ἀνάγκη νὰ ὑπερασπίσω τὸν ἑαυτὸν μου ἢ φίλους μου... Ἀλλὰ δὲν τὸ κρατοῦν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον· ἂν ἐκεῖνος τοῦ θέλετε νὰ κτυπήσητε ὑποχώρησιν, ἢμπορεῖ νὰ πληρωθῆτε.» Καὶ ἀνακάθισασα: «Νᾶ, ἔτσι κτυποῦν, εἶπε, προσποιηθεῖσα κτύπημα ἐκ τῶν κάτωθεν πρὸς τὰ ἄνω. Αὐτὸ τὸ κτύπημα, λέγουσιν, εἶναι θανατηφόρον. Εὐτυχεῖς ἐκεῖνοι, ὅσοι δὲν ἔχουν ἀνάγκην τοιούτων ὀπλων!»

Καὶ στενάξασα κατέρριψε τὴν κεφαλὴν της ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου, καὶ ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμούς. Δὲν ὑπῆρχεν ὠραιότερα ταύτης καὶ εὐγενεστέρα καὶ παρθετικώτερα κεφαλὴ. Ὁ Φειδίας αὐτὸς δὲν θὰ ἐπεθύμει καλλίτερον πρότυπον πρὸς ἀπεικόνισιν τῆς Ἀθηνᾶς.

Σ'.

Ὅπως μὴ παρεκκλίνω τοῦ παραγγέλματος τοῦ Ὁρατίου ἐπελαβόμην τῆς διηγήσεως ἀπὸ τοῦ μέσου. Νῦν δέ, ὅτε πάντες καθεύδουσι, καὶ ἡ ὠραία Κολόμβια καὶ ὁ συνταγματάρχης καὶ ἡ θυγάτηρ του, νομιζῶ κατάλληλον τὴν εὐκαιρίαν νὰ παράσχω εἰς τὸν ἀναγνώστην μου πληροφορίας τινάς, τὰς ὁποίας εἶναι ἀναγκαῖον νὰ γινώσκῃ, ἂν ἐπιθυμῇ νὰ προχωρήσῃ περαιτέρω εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἀληθοῦς ταύτης ἱστορίας. Εἰξέυρει ἤδη, ὅτι ὁ συνταγματάρχης Δέλλα Ρέββια, ὁ

πατὴρ τοῦ Ὁρσο, ἐδολοφονήθη· δολοφονοῦνται δ' ἐν Κορσικῇ οἱ ἄνδρες, οὐχὶ ὑπὸ δραπετῶν τῶν κατέργων, κακούργων μὴ ἐχόντων ἄλλον τρόπον προχειρότερον πρὸς κλοπὴν τῶν ἀργυρῶν σκευῶν τῆς οἰκίας, ἀλλ' ὑπὸ ἐχθρῶν. Ἀλλὰ πῶς γεννῶνται αἱ ἐχθραὶ εἶναι πολλάκις δύσκολον νὰ ἐξακριβωθῇ. Πολλαὶ οἰκογένειαι μισοῦσιν ἀλλήλας ἐκ παλαιᾶς ἐξέως, ὀλοτελῶς λησμονήσασαι τὴν πρώτην ἀφορμὴν τῆς ἐχθρας.

Ἡ οἰκογένεια τοῦ συνταγματάρχου Δέλλα Ρέββια ἐμίσει καὶ ἄλλας πολλὰς οἰκογενείας, κατ' ἐξοχὴν δὲ τὴν τῶν Βαρρικίνη· τινὲς λέγουσιν, ὅτι κατὰ τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα εἰς Δέλλα Ρέββια ἀπεπλάνησε κόρην τῶν Βαρρικίνη, καὶ ὅτι εἰς συγγενῆς ταύτης τὸν ἐμαχαίρωσεν· ἄλλοι ὁμῶς διηγούνται διαφόρως τὸ γεγονός, ἰσχυρίζομενοι ὅτι ἡ ὑβρισθεῖσα ἦτο ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Δέλλα Ρέββια καὶ ὁ μαχαίρωθεὶς Βαρρικίνη. Τὸ μόνον βέβαιον εἶναι ὅτι, ὅπως λέγουσιν ἐν Κορσικῇ, ὑπῆρχεν αἷμα ἀναμέσον τῶν δύο οἰκογενειῶν. Καὶ ὅμως, παρὰ τὴν συνήθειαν, ὁ φόνος ἐκεῖνος δὲν προεκάλεσεν ἄλλους, καὶ τοῦτο, διότι οἱ τε Δέλλα Ρέββια καὶ οἱ Βαρρικίνη κατεδιώκοντο ἐξ ἴσου ἀπηνῶς ὑπὸ τῶν κυβερνώντων τὴν νῆσον Γενουησίων, καὶ ἀπολειπόντων τῶν νέων τὴν πατρίδα, ἀμφοτέροι αἱ οἰκογένειαι ἐστερήθησαν ἐπὶ πολλὰς γενεὰς τῶν στηριγμάτων αὐτῶν. Περὶ τὰ τέλη δὲ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος εἰς Δέλλα Ρέββια ὑπηρετῶν ὡς ἀξιωματικὸς ἐν τῷ στρατῷ τῆς Νεαπόλεως, τυχὼν ποτε ἐν χαρτοπαικτεῖῳ ἤρισε πρὸς στρατιωτικὸς, οἵτινες τὸν ὠνείδισαν, ἀποκαλέσαντες αὐτὸν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ Κορσικανὸν αἰγοβοσκόν· ἔσυρε τὸ ζῆφος, ἀλλὰ μόνος ὢν ἐναντίον τριῶν, δὲν θὰ διέφρευγε τὸν κίνδυνον, ἂν μὴ ἔτωζεν αὐτὸν ξένος τις, παίζων ἐν τῷ αὐτῷ χαρτοπαικτεῖῳ, ἀναφωνήσας «Καὶ ἐγὼ εἶμαι Κορσικανός!» καὶ δραμῶν εἰς βοήθειάν του. Ὁ ξένος οὗτος ἦτο Βαρρικίνης καὶ δὲν ἐγνώριζε τίς ἦτο ὁ κινδυνεύων συμπολίτης του. Ὅτε δ' ἐγνωρίσθησαν, ἐδεξιώθησαν ἀλλήλους μετὰ πολλῆς φιλοφροσύνης καὶ ὤμοσαν νὰ τηρήσωσιν ἀρρήκτως ἐσσεῖ τοὺς δεσμούς τῆς φιλίας· διότι μακρὰν τῆς πατρίδος των οἱ Κορσοὶ φιλοῦνται εὐκόλως, ἐν τῇ Κορσικῇ ὁμῶς συμβαίνει τοῦναντίον, ὡς κατεδείχθη καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ. Καθ' ὃν χρόνον διέμενον ἐν Ἰταλίᾳ ὁ Δέλλα Ρέββια καὶ ὁ Βαρρικίνη ἦσαν φίλοι στενωτάτοι, ἀλλ' ἐπανελθόντες εἰς Κορσικὴν σπανιώτατα ἐβλεπον ἀλλήλους, ἂν καὶ ἀμφοτέροι κατῴκουν τὸ αὐτὸ χωρίον. Ὅτε δ' ἀπέθανον ἐλέγετο, ὅτι ἀπὸ πέντε ἢ ἐξ ἑτῶν δὲν εἶχον ὁμιλήσῃ πρὸς ἀλλήλους. Καὶ οἱ υἱοὶ των ἐζῆσαν ὁμοίως ἐν ἐθιμοταξίᾳ, ὡς λέγουσιν ἐν Κορσικῇ. Τούτων ὁ εἷς, ὁ πατὴρ τοῦ Ὁρσο Γκιφούκιος ἦτο στρατιωτικὸς· ὁ δὲ ἕτερος Γκιουδίκε Βαρρικίνη δικηγόρος. Γενόμενοι δ' οἰκογενειάρχαι, καὶ ἕνεκα τοῦ ἐπαγγέλματος

των κερχωρισμένοι απ' άλλήλων, δὲν ἔτυχέ ποτε νὰ συναντηθῶσι καὶ οὐδέτερος αὐτῶν ἐφρόντιζε νὰ μάθῃ τί γίνεται ὁ ἄλλος.

Ὅμως ἀναγνούς ποτε ἐν Βασιτίᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1809 ὁ Γκιούδικε ἐν τινὶ ἐφημερίδι, ὅτι ἀνεμῆθη πκράσημον εἰς τὸν λοχαγὸν Γιλφούκιον, εἶπε παρόντων καὶ ἄλλων πολλῶν, ὅτι δὲν τῷ φαίνεται διόλου παράδοξον τοῦτο, ἐπειδὴ ὁ στρατηγός*** ἐπροστάτευε τὴν οἰκογένειαν τοῦ Δέλλα Ῥέββια. Τοῦτο μαθὼν ὁ Γιλφούκιος ἐν Βιέννῃ εἶπε πρὸς τινὰ συμπολίτην του, ὅτι κατὰ τὴν ἐπάνοδόν του εἰς Κορσικὴν θὰ εὔρῃ τὸν Βαρρικίνην πλουσιώτατον, ἐπειδὴ οὗτος ὠφελεῖται περισσότερα ἀπὸ τὰς δίκας, τὰς ὑποκίας χάνει, παρὰ ἀπὸ ὅσας κερδίζει. Ἀδελφον ἂν τρυτὰ λέγων ὑπηνίστατο, ὅτι ὁ δικηγόρος ἐδολιεύετο τοὺς πελάτας του, ἢ ἂν ἀπλῶς ἐπανελάμβανε τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο καὶ ὁμολογούμενον, ὅτι οἱ δικηγόροι ὠφελούνται πλείονα ἐκ τῶν σαθρῶν μᾶλλον ὑποθέσεων ἢ ἐκ τῶν δικαίων. Ὅποιαδήποτε ὅμως καὶ ἂν ἦτο ἡ ἐρμηνεῖα τοῦ σκώμματος, ὁ δικηγόρος Βαρρικίνη ἔλαβε γνῶσιν αὐτοῦ καὶ δὲν τὸ ἐλησμόνησεν. Ἐν ἔτει 1812 ἐπέζητησε νὰ διορισθῇ δήμαρχος τοῦ δήμου του καὶ ἠλπίζεν ὅτι θὰ ἐπιτύχῃ, ἀλλ' ὁ στρατηγός*** δι' ἐπιστολῆς του πρὸς τὸν νομάρχην συνέστησε νὰ διορισθῇ εἰς συγγενῆς τῆς γυναικὸς τοῦ Γιλφούκιου ὁ νομάρχης ἐξεπλήρωσε προθύμως τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ στρατηγοῦ, καὶ ὁ Βαρρικίνη οὐδαμῶς ἐδίστασε νὰ ἀποδώσῃ τὴν ἀποτυχίαν του εἰς ῥαδιουργίας τοῦ Γιλφούκιου. Μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ αὐτοκράτορος Ναπολέοντος, ἐν ἔτει 1814, ὁ ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ προστατευόμενος κατηγορήθη ὡς βοναπαρτικός, καὶ ἀντικατέστησεν αὐτὸν ὁ Βαρρικίνη. Ἐπαύθη ὅμως καὶ οὗτος κατὰ τὴν πρόσκαιρον ἐπάνοδον τοῦ Ναπολέοντος, ἤτοι κατὰ τὴν ἑκατονταήμερον περίοδον· ἀλλὰ παρελθόντος τοῦ σάλου ἐκεῖνου, ἀνέλαβε πάλιν ἐν μεγάλῃ πομπῇ τὴν σφραγίδα τῆς δημαρχίας καὶ τὰ ληξιαρχικὰ βιβλία.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ὁ ἀστὴρ αὐτοῦ ἔλαμψεν εἶπερ ποτε καὶ ἄλλοτε φεινότερος. Ὁ συνταγματάρχης Δέλλα Ῥέββια, τεθεὶς εἰς διαθεσιμότητα καὶ ἰδιωτεύων ἐν Πετρανέρῃ, ὑφίστατο ἀκαταπαύστως τὰ δεινὰ ὑποκρύφου καταδιώξεως διὰ ποικίλων μηχανοραφῶν· ὅτε μὲν καταμνήνυτο ἐπὶ φθορᾷ ξένης ἰδιοκτησίας καὶ καταδικάζετο νὰ ἀποτίσῃ ἀποζημίωσιν διὰ βλάβην, τὴν ὅποιαν ἐπροξένησεν ὁ ἵππος του εἰς τοὺς ἀγροὺς τοῦ κυρίου δημάρχου· ἄλλοτε δ' οὗτος, ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἐπιδιορθώσεως τοῦ δαπέδου τῆς ἐκκλησίας, διέταξε νὰ σηκώσῃ συντετριμμένην τινὰ ἐπιτύμβιον πλάκα, φέρουσαν τὰ οἰκόσημα τοῦ Δέλλα Ῥέββια καὶ καλύπτουσιν τὸν τάφον νεκροῦ τῆς οἰκογενείας ταύτης. Ἄν αἶγες κατέστρεφον ἀρτιβλάστους φυτείας τοῦ συνταγματάρχου, ὁ δήμαρχος ἐπροστάτευε τοὺς κυρίους αὐτῶν.

Μετὰ παρέλευσιν δ' ὀλίγου χρόνου καὶ ὁ παντοπώλης, εἰς ὃν ἦσαν ἀνατεθειμένα τὰ καθήκοντα τοῦ ταχυδρομικοῦ ἐπιστάτου ἐν Πετρανέρῃ, καὶ ὁ ἀγροφύλαξ, ἀπόμαχος ἀνάπυρος, ἀμφοτέροι ἀνήκοντες εἰς τὸ κόμμα τοῦ Δέλλα Ῥέββια, ἐπαύθησαν καὶ εἰς τὰς θέσεις αὐτῶν διορίσθησαν ὄπαδοὶ τοῦ Βαρρικίνη.

Ἀποθανοῦσα ἡ σύζυγος τοῦ συνταγματάρχου παρήγγειλε νὰ τὴν ἐνταφιάσωσιν ἐντὸς μικροῦ δάσους, ὅπερ ζῶσα εἶχε κατὰ προτίμησιν ἐκλέξῃ τόπον ὡς περιπάτου. Ἄλλ' ὁ δήμαρχος ἐδήλωσε παραχρῆμα, ὅτι θὰ ταφῇ ἐν τῷ δημοτικῷ νεκροταφείῳ, ἐπειδὴ μὴ λαθῶν ἄδειαν πρὸ τοῦτο θὰ παρηνόμει ἂν ἐπέτρεπε τὴν ἐν ἰδιαιτέρῳ χώρῳ ταφήν. Ἄλλ' ὁ συνταγματάρχης ἐμμανῆς γενόμενος διεκέρυξεν, ὅτι καὶ προτοῦ νὰ ἔλθῃ ἡ ἄδεια θὰ ταφῇ ἡ σύζυγός του ἐν τῷ τόπῳ, τὸν ὅποιον εἶχεν ἐκλέξῃ, καὶ διέταξε νὰ σκάψωσιν ἐν τῷ δάσει τὸν λάκκον. Διέταξεν ὅμως καὶ ὁ δήμαρχος νὰ σκάψωσιν ἄλλον λάκκον ἐν τῷ νεκροταφείῳ, καὶ ἐζήτησε τὴν ἐπικουρίαν τῆς χωροφυλακῆς, ὅπως κατισχύσῃ ὁ νόμος, καθὼς ἔλεγε. Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κηδείας τὰ δύο κόμματα εὐρέθησαν ἀντιμέτωπα, καὶ μικροῦ ἐδέησε νὰ συμπλακῶσι, μαχόμενα περὶ κατοχῆς τοῦ νεκροῦ τῆς κυρίας Δέλλα Ῥέββια. Τεσσαράκοντα περίπου χωρικοὶ καλῶς ὠπλισμένοι, συνοδεύοντες συγγενεῖς τῆς θανούσης, ἠνάγκασαν τὸν ἐρμημέριον, ἐξελθὼν τῆς ἐκκλησίας, νὰ κατευθυνθῇ πρὸς τὸ δάσος· ἀφ' ἐτέρου δ' ὁ δήμαρχος μετὰ τῶν δύο υἱῶν του, τῶν ὄπαδῶν του καὶ τῶν χωροφυλάκων ἔδραμεν ὅπως τοὺς ἐμποδίσῃ. Ἄλλ' ὅτε παρουσιασθεῖς ἐνώπιον αὐτῶν τοὺς διέταξε νὰ στραφῶσι πρὸς τὰ ὀπίσω, ἐκεῖνοι τῷ ἀπήντησαν δι' ὀνειδιτῶν καὶ ἀπειλῶν. Οἱ ἐναντίοι τοῦ δημάρχου ἦσαν ὑπέρτεροι κατὰ τὸν ἀριθμὸν καὶ ἦτο πρόδηλον ὅτι ἀπόρρασιν εἶχον νὰ μὴ ὑποχωρήσωσιν. Ἰδόντες αὐτὸν πολλοὶ ἠτοίμασαν τὰ ὄπλα των, λέγεται δὲ ὅτι καὶ εἰς τῶν ποιμένων τὸν ἐσημάδευεν· ἀλλ' ὁ συνταγματάρχης, ἀνεσῆκωσε τὸ ὄπλον τούτου εἰπὼν· «Νὰ μὴ πυροβολήσῃ κανεὶς, ἂν ἐγὼ δὲν διατάξω.» Ὁ δήμαρχος «φοβούμενος φυσικὰ τὰ ἀνακατώματα,» ὡς ὁ κωμφοδόμενος; Πανούργος πρὸς ἀποφυγὴν τῆς συμπλοκῆς ἀπῆλθε μετὰ τῶν ἀκολουθούντων αὐτόν· τότε δ' ἡ ἐπικήδειος συνοδία προεχώρησεν ἐπίτηδες διὰ τῆς μακροτέρας ὁδοῦ, ὅπως διέλθῃ πρὸ τοῦ δημαρχείου. Καθ' ὃδὸν μωρός τις παρακολουθήσας τὴν κηδεῖαν ἔκρινε καλὸν νὰ κραυγᾶσῃ, Ζήτω ὁ αὐτοκράτωρ! Δύο ἢ τρεῖς ἐπανελάβον τὴν ἐπευφημίαν ταύτην καὶ οἱ βεββιανικοὶ ἐν ἐξᾶφει διατελοῦντες ἠθέλησαν νὰ σκοτώσωσιν ἕνα βουνὸν τοῦ δημάρχου, εὐρέθηντα κατὰ τύχην εἰς τὸν δρόμον των. Ἀλλὰ προλαβὼν εὐτυχῶς ὁ συνταγματάρχης ἀπέτρεψεν αὐτοὺς.

Περὶ τῶν γενομένων συνετάχθη, ὡς εἰκός, ἐπί-

σημος έκθεσις, καὶ ὁ δήμαρχος ὑπέβαλεν εἰς τὴν νομαρχίαν ἀναφοράν, ἐν ἣ δια λέξεως ὅσα τῷ ἦτο δυνατὸν ἀνθηροτάτης περιέγραφε τὴν καταπάτησιν τῶν τε θείων καὶ τῶν ἀνθρωπίνων νόμων, τὴν παραγνώρισιν καὶ ἐξύβρισιν τοῦ ἀξιώματος τοῦ τε ἀναφέροντος δημάρχου καὶ τοῦ ἐφημερίου, καὶ τὴν στασιαστικὴν ἀπόπειραν τοῦ συνταγματάρχου Δέλλα Ῥέββια, ὁ ὁποῖος ἠγούμενος ἐνώσεως βουοναπαρτικῶν συνωμοτῶν ἠθέλησε νὰ μεταβάλῃ τὴν νόμιμον τῆς διαδοχῆς τοῦ θρόνου τάξιν καὶ πρὸς διέγερσιν ἐμφυλίου πολέμου ὤπλισε τοὺς πολίτας κατ' ἄλλήλων, ἤτοι ἐνήργησε πράξεις προνοουμένας καὶ τιμωρουμένας ὑπὸ τῶν ἄρθρων 86 καὶ 91 τοῦ ποινικοῦ νόμου.

Τὸ ὑπερβολικὸν τῆς κατηγορίας ἐματαιώσε τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς. Ὁ συνταγματάρχης ἔγραψε πρὸς τὸν νομάρχην καὶ τὸν εἰσαγγελέα, ἐκθέσας τὰ γενόμενα· εἰς συγγενῆς τῆς γυναικὸς τοῦ ἦτο συμπέθερος ἐνὸς τῶν βουλευτῶν τῆς νήσου, ἄλλος δὲ τις ἐξάδελφος τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν. Διὰ τῆς προστασίας δ' αὐτῶν ἡ περὶ συνωμοσίας κατηγορία διεσκεδάσθη, ἡ σύζυγος τοῦ συνταγματάρχου ἔμεινεν ἀσάλευτος ἐν τῷ δάσει καὶ μόνος ὁ μωρὸς ἐκεῖνος κατεδικάσθη εἰς δεκαπενθήμερον φυλάκισιν.

Ὁ δικηγόρος Βαρρικίνη, δυσαρεστήθεις ἐκ τῆς τοιαύτης ἐκβάσεως τῆς ὑποθέσεως, μετέβαλε τὸ στρατηγικὸν τῆς ἐπιθέσεως σχέδιον. Ἀνασκαλεύσας καὶ εὐρῶν παλαιὸν τι ἔγγραφο, ἐπεχείρησε διὰ τούτου νὰ ἐγείρῃ ἀξιώσεις περὶ κατοχῆς καὶ κυριότητος τοῦ ὕδατος, τοῦ κινουίντος τὴν μηχανὴν μύλου τινὸς τοῦ συνταγματάρχου. Ἐκίνησε δὲ δίκην, παραταθεῖσάν ἐπὶ μακρόν. Μετὰ παρέλευσιν ἔτους ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς, τὸ δικαστήριον ἔμελλε νὰ ἐκδώσῃ ἀπόφασιν κατ' ὅλα τὰ φαινόμενα ὑπὲρ τοῦ συνταγματάρχου, ὅτε ὁ κ. Βαρρικίνη κατέθεσε παρὰ τῷ εἰσαγγελεῖ ἐπιστολήν, φέρουσαν τὴν ὑπογραφήν Ἀγοστίνης τινὸς, διαβοήτου φυγοδίκου, ἀπειλοῦσαν δι' ἐμπρησμοῦ καὶ θανάτου τὸν δήμαρχον αὐτόν, ἂν μὴ παραιτηθῇ τῶν ἀξιώσεών του. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ προστασία τῶν ληστῶν καὶ φυγοδικῶν εἶναι λίαν ἐπιζήτητος ἐν Κορσικῇ, καὶ ὅτι συχνάκις οὗτοι πρὸς χάριν τῶν φίλων του ἐπεμβαίνουσιν εἰς τὰς ἰδιωτικὰς τῶν διενέξεις. Ὁ δήμαρχος ἐζήτηε νὰ ὠφελθῇ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, ὅτε ἄλλο γεγονός περιεπλέξε πλειότερον τὴν ὑπόθεσιν. Ὁ φυγοδικὸς Ἀγοστίνης ἔγραψε πρὸς τὸν εἰσαγγελέα, παραπονούμενος ὅτι ἐπλαστογράφησαν τὴν ὑπογραφήν του καὶ ἐδυσφήμησαν τὸν χαρακτῆρά του, παραστήσαντες αὐτόν ὡς ἄνδρα κατηλευόμενον τὴν δυνάμιν του ἐν τῷ τόπῳ. «Ἄν ἀνακαλύψω τὸν πλαστογράφο, ἔλεγε περαιῶν τὴν ἐπιστολήν του, θὰ τὸν τιμωρῶσω παραδειγματικῶς.»

Ἦτο ἄρα πρόδηλον ὅτι τὴν ἀπειλητικὴν ἐ-

πιστολὴν πρὸς τὸν δήμαρχον δὲν εἶχε γράψῃ ὁ Ἀγοστίνης· οἱ Δέλλα Ῥέββια κατηγόρουσαν τοὺς Βαρρικίνη ὡς πλαστογράφησαν τὴν ἐπιστολήν, καὶ τἀνάπαλιν οἱ Βαρρικίνη τοὺς Δέλλα Ῥέββια. Ἐκατέρωθεν ἤκουεσ ὄνειδισμοὺς καὶ ὕβρεις, ἡ δὲ δικαιοσύνη δὲν εἴξευρε ποῦ νὰ εὕρῃ τὸν ἔνοχον.

Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα, ὅτε ἐδολοφονήθη ὁ συνταγματάρχης Γιλφούκιος. Τὸ γεγονός, ὡς ἐκ τῶν δικαστικῶν ἀνακρίσεων προκύπτει, ἔχει ὡς ἐξῆς· Τῇ 2 Αὐγούστου 181., ὅτε ἤδη συνεσκόταζε, γυνὴ τις ὀνόματι Μαγδαληνὴ Πιέτρη φέρουσα σῖτον εἰς Πετρανέραν, ἤκουσε πολὺ πλησίον δύο πυροβολισμοὺς, ῥιφθέντας, ὡς ὑπέθεσεν, ἐν τινι κοίλῃ ὁδῷ, ἀγούσῃ εἰς τὸ χωρίον, ἀπεχούσῃ δὲ περὶ τὰ ἑκατὸν πενήκοντα βήματα τοῦ τόπου, ἔνθα εὕρισκετο. Σχεδὸν δὲ ταυτοχρόνως εἶδεν ἕνα ἄνδρα, ὅστις κύπτων ἔτρεχε πρὸς τὸ χωρίον δι' ἀτραποῦ τινος ἐν μέσῳ τῶν ἀμπελώνων. Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, σταθεὶς πρὸς σιγμῆν, ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ὀπίσω· ἀλλ' ἔνεκα τῆς ἀποστάσεως ἡ Πιέτρη δὲν κατῴρθωσε νὰ τὸν ἀναγνωρίσῃ, ἀφ' οὗ μάλιστα εἶχεν εἰς τὸ στόμα φύλλον ἀμπέλου, ἀποκρύπτον σχεδὸν ὅλον τὸ πρόσωπόν του. Ἐνευσε διὰ τῆς χειρὸς πρὸς ἕνα σύντροφόν του, τὸν ὁποῖον ὅμως ἡ μάρτυς δὲν εἶδε, καὶ ἔπειτα ἐγένετο ἄφαντος ἐντὸς τῶν ἀμπελώνων.

Ἡ Πιέτρη, ἀποθέσασα τὸ φορτίον τῆς, ἀνῆλθε δρομαίᾳ εἰς τὴν ἀτραπὸν καὶ εὗρε τὸν συνταγματάρχην Δέλλα Ῥέββια κολυμβῶντα εἰς τὸ αἶμά του, ἔχοντα δύο τραύματα πυροβόλου, ἀλλ' ἀναπνέοντα ἀκόμη. Πλησίον αὐτοῦ ἔκειτο τὸ τουφεκίον του γεμισμένον καὶ μὲ σηκωμένην τὴν σφύραν, ὡς ἂν ἠθέλησε νὰ ἀμυνθῇ κατὰ τινος προσβαλόντος αὐτόν κατὰ μέτωπον, κατ' ὃν χρόνον ἄλλος τὸν ἐκτύπησεν ὀπισθεν. Πνέων τὰ λοιπὰ ἐπάλαιε κατὰ τοῦ θανάτου, ἀλλ' οὐδὲ λέξιν ἠδύνατο νὰ προσφέρῃ, ὅπερ ὡς παρετήρησαν κατόπιν οἱ ἰατροί, προήρχετο ἐκ τῆς φύσεως τῶν τραυμάτων, ἐπειδὴ αἱ δύο σφαῖραι εἶχον διαπεράσῃ τὸν πνεύμονα. Τὸ αἷμα ἀπέπνιγε τὸν συνταγματάρχην· ἔρρεε δὲ βραδέως καὶ ἐφαινετοὺς βρῦθον κόκκινον. Ματαίως ἡ Πιέτρη ἀνασηκώσασα αὐτὸν τὸν ἠρώτα· ἐβλεπεν ὅτι ἐκεῖνος ἠθέλε μὲν, ἀλλ' ἠδύναται νὰ λαλήσῃ εὐκρινῶς. Παρατηρήσασα δὲ ὅτι προσεπάθει νὰ φέρῃ τὴν χεῖρα εἰς τὸ θυλάκιόν του, ἐξήγαγεν αὐτὴν παρευθὺς ἐκ τούτου μικρὸν σημειωματάριον, ὅπερ καὶ ἐπαρουσίασεν εἰς αὐτόν ἀνοιχτόν. Ὁ τραυματίας λαβὼν τὸ μολυβδοκόνδυλον τοῦ σημειωματαρίου προσεπάθει νὰ γράψῃ· καὶ πράγματι ἡ μάρτυς εἶδεν αὐτὸν χαράσσοντα μετὰ κόπου πολλὰ γράμματα, ἀλλ' ἀγράμματος οὔσα ἠγγόει τίνα ἔννοιαν εἶχον ταῦτα. Ἐξασθενήσας ἐκ τῶν ἀγῶνων, τοὺς ὁποῖους κατέβαλε πρὸς τοῦτο, ὁ συν-

ταγματάρχης ενεχείρισε τὸ σημειωματάριον εἰς τὴν Πιέτρην, ἔθλιψεν ἰσχυρῶς τὴν χεῖρά της, καὶ ἐκύτταξεν αὐτὴν μὲ βλέμμα παράξενον, ὡσεὶ ἤθελε νὰ εἴπῃ, καθ' ἃ αὐταῖς λέξεσι κατέθεσεν ἡ μάρτυς: «Εἶναι σπουδαῖον· εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ φονῆ!»

Ἡ Πιέτρην ἀνερχομένη εἰς τὸ χωρίον, συνήντησε καθ' ὁδὸν τὸν κύριον δῆμαρχον Βαρρικίνη μετὰ τοῦ υἱοῦ του Βικεντέλλο. Εἶχε νυκτώσῃ πλέον τότε. Ἡ χωρική διηγήθη ὅλα ὅσα εἶδε, ὃ δὲ δῆμαρχος λαβὼν τὸ σημειωματάριον ἔδραμεν εἰς τὸ δῆμαρχεῖον διὰ νὰ περιβληθῇ τὴν ταινίαν, τὸ διακριτικὸν τοῦ ἀξιωματός του ἔμβλημα, καὶ νὰ καλέσῃ τὸν γραμματεῖα τῆς δῆμαρχίας καὶ τὴν χωροφυλακὴν. Ἡ Μαγδαληνὴ Πιέτρην, μείνασα μόνη μετὰ τοῦ νέου Βικεντέλλου, πρότεινεν εἰς αὐτὸν νὰ δράμωσιν, ὅπως παρὰσχωσι βοήθειαν εἰς τὸν συνταγματάρχην, ἂν τυχὸν ἔζη ἀκόμη· ἀλλ' ὁ Βικεντέλλος ἀπεκρίθη, ὅτι ἂν τὸν ἔβλεπον πλησίον τοῦ θανασίμου ἐχθροῦ τῆς οἰκογενείας του θὰ ἀπέδιδον βεβαίως εἰς αὐτὸν τὸν φόνον. Μετ' ὀλίγον ἦλθεν ὁ δῆμαρχος καὶ εὐρὼν τὸν συνταγματάρχην νεκρὸν, διέταξε νὰ μετακομίσωσιν ἐκεῖθεν τὸ πτώμα του καὶ συνέταξεν ἐκθεσιν περὶ τῶν γενομένων.

[Ἐπεταί συνέχεια.]

ΟΙ ΦΡΑΓΚΟΙ ΕΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΩΙ

ΥΠΟ Η. F. Tozer.

[Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

Τέσσαρα ἔτη μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Γουλιέλμου Βιλλαρδουίνου, τῷ 1266, Κάρολος ὁ Ἀνδηγαυὸς ἐκέρδησεν ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὰ βασιλεία τῆς Νεαπόλεως καὶ τῆς Σικελίας. Τὸ δ' ἐπόμενον ἔτος ὁ Γουλιέλμος, αἰσθανόμενος τὴν ἀνάγκην τῆς ὑποστηρίξεως μεγάλης τινὸς δυνάμεως ἰσχυροῦσης νάντιστῇ κατὰ τῆς ταχέως αὐξήσεως δυνάμεως τῶν Παλαιολόγων, ἐμνήστευσε τὴν θυγατέρα του Ἰσαβέλλαν, ἧτις ἦτο καὶ κληρονόμος αὐτοῦ, στερουμένου υἱοῦ, μετὰ τοῦ Φιλίππου, τοῦ δευτεροτόκου υἱοῦ τοῦ Καρόλου. Ὁμοίως δὲ ἠδυνήθη νὰ βοηθήσῃ ὕλικῶς τὸν νέον αὐτοῦ σύμμαχον κατὰ τοῦ νεαροῦ Κορραδίνου, ὅστις νῦν παρουσιάζετο ὡς ἀντίπαλός του, διατρέχων τὴν Ἰταλίαν μετὰ στίφους ἵπποτων, συνέτεινε δ' οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν ἐν Ταλλιακότῳ νίκην. Ἀνταποδίδων δ' αὐτῷ ὁ βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως ταύτην τὴν βοήθειαν, ἐχορήγησεν αὐτῷ δυνάμιν ἐπικουρικοῦ στρατοῦ καταστήσαντος αὐτῷ δυνατὴν τὴν κατὰ τοῦ Βυζαντίου αυτοκράτορος ἀντίστασιν. Ἀλλ' εἰ καὶ ἀπεκτίθη οὕτως ἡ βοήθεια ἰσχυροῦ ἡγεμόνος, ἡ ἡγεμονία τῆς Ἀχαΐας περιεπλάκη τὰ νῦν εἰς τὴν μεταξὺ τοῦ οἴκου τῶν

Ἀνδηγαυῶν καὶ τῆς Ἀραγωνῶς ἔριν· αἱ δ' ἀπαίτησεις τῶν Ἀνδηγαυῶν ἠυζήθησαν τὸ ἐξῆς διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ Βαλδουίνου Β', τοῦ τελευταίου Λατίνου αυτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου, εἰς τὸν Κάρολον γενομένης παραχωρήσεως τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ ὡς ἐπικυριάρχου τοῦ Μωρέως. Ἡ εἰς Ἰταλίαν στρατεία ὑπῆρξε τὸ τελευταῖον μέγα συμβάν τοῦ βίου τοῦ Γουλιέλμου, εἰ καὶ ὁ θάνατος αὐτοῦ ἐπῆλθε μετὰ δέκα μόλις ἔτη (1278 μ. X.). Ἐτάφη δὲ παρὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὸν ἀδελφὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τῆς Ἀνδραβίδας. Μετ' αὐτοῦ δ' ἐξέλιπεν ἡ σειρά τῶν ἀρρένων γόνων τοῦ οἴκου τῶν Βιλλαρδουίνων, καὶ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι σὺν αὐτῷ τελευτᾷ ἡ πρώτη περίοδος τῆς ἱστορίας τῆς ἡγεμονίας τῆς Πελοποννήσου. Ὁ Γοδσφρέδος Βιλλαρδουῖνος καὶ οἱ δύο αὐτοῦ υἱοί, καίπερ στερούμενοι ἀρχῶν καὶ ὄντες βίαιοι, ἠδύναντο νὰ εἶνε μεγάλοι ἄνδρες ἐν οἰαδήποτε ἐποχῇ, ἔνεκα τοῦ συνδυασμοῦ τῆς πονηρίας καὶ πολιτικῆς περισκέψεως μετὰ τῆς τόλμης καὶ τοῦ σθένους ἐν τῇ δράσει τοῦ παρατηρουμένου ἐν τῇ πολιτείᾳ αὐτῶν. Ἀλλ' ἡ ἐπομένη περίοδος εἶνε ἐποχὴ ἀσημοτέρων προσώπων καὶ ἀνισχυροτέρας διοικήσεως, αἱ δὲ δυνάμεις αἱ ἐπιδρῶσαι ἐπὶ τὴν ἱστορίαν αὐτῆς εἶνε κατὰ μέγα μέρος ξέναι τῆς χώρας.

Ἡμῖσιαν περίπου ἑκατονταετηρίδα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γουλιέλμου Βιλλαρδουίνου ἡ ἐπικυριαρχία τῆς ἡγεμονίας ἔμεινεν ἐν ταῖς χερσὶ τῶν θηλέων ἀπογόνων αὐτοῦ, εἰ καὶ οὗτοι ὑπεχρεοῦντο εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῶν Ἀνδηγαυῶν ἡγεμόνων ὡς ἐπικυριάρχων, ἀπὸ καιροῦ δ' εἰς καιρὸν ἡ διοικήσεις ἐνηργεῖτο διὰ τῶν ἀντιπροσώπων οὓς οἱ ἡγεμόνες οὗτοι διετήρουν ἐν τῇ χώρᾳ. Φίλιππος, ὁ πρῶτος σύζυγος τῆς Ἰσαβέλλας Βιλλαρδουίνου, ἀπέθανε προῶρως· μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἡ χῆρα αὐτοῦ συνεζύχθη μετὰ Βέλγου εὐπατρίδου, Φλωρεντίου τοῦ Ἄνιονου, ὃν ὁ βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως περιέβαλεν ἔπειτα ἡγεμονικὴν ἰσχύιν. Ὁ Φλωρεντίος φαίνεται ὑπάρχεις δραστήριος ἄμα καὶ εὐθύς ἡγεμῶν, τὰ δ' ὀκτὼ ἔτη καθ' ἃ ἐκυβέρνησεν ἐν Πελοποννήσῳ (1289—1297) ὑπῆρξαν ἐποχὴ εὐημερίας. Κατανοήσας ὅτι ἡ χώρα εἶχεν ἀνάγκην εἰρήνης, ὑπέγραψε συνθήκην μετὰ τοῦ αυτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου Ἀνδρονίκου τοῦ Β'. Οὕτω δὲ ἠδυνήθη νὰ περιστείλῃ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν στρατιωτικῶν στιφῶν καὶ νὰ στρέψῃ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς ἐσωτερικὰς μεταρρυθμίσεις ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ, ἐν ᾗ ἐπεκράτει ἡ βία καὶ ὁ ἐμφύλιος πόλεμος. Ἡ δὲ λύπη ἡ προξενηθεῖσα ὑπὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἠυζήθη ὡς ἐκ τῆς διοικήσεως τοῦ διαδόχου αὐτοῦ, Φιλίππου τοῦ Σαβαυδοῦ, τοῦ τρίτου συζύγου τῆς Ἰσαβέλλας Βιλλαρδουίνου. Ὁ ἡγεμὼν οὗτος ἐσχόλασεν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς περὶ τὴν συσσώρευσιν χρημάτων πρὸς τὸ ἴδιον αὐτοῦ ὄφελος, ἐπὶ τούτῳ δὲ τῷ